

үлкендерге де ортақ екендігін көрсетеді. Белгілі ғалым Қажым Жұмалиев: "Ыбырай Алтынсарин қазақ әдебиетінде көркем әңгіменің негізін салушы атасы болды. Көркем әңгімелердің композициялық құрлысының шебер етіп құруда да оның өзінше еңбегі бар," – деп жазды. Бұл аталған ерекшеліктер жазушының барлық әңгімелеріне ортақ... Мектеп оқулығы үшін жазылғандықтан, Ыбырайдың әдеби туындылары балалар дүниесіне өте жақын. Сондықтан да ол қазақ балалар әдебиетінің атасы деп танылған. Оның шығармалары мұғалімдер даярлайтын оқу орындарында кең көлемде оқытылады. Мектеп оқулықтарына енгізілген. Әңгімелерін идеялық нысанасы жағынан жүйелер болсақ, еңбекті сүю, қадірлеу, жақсы мінез- құлыққа бағыттау, халқын сүю махаббат- мейірім (ана- бала) перзенттің парыз, т.б. өмірдің өзекті мәселелері қамтығанын көреміз. Жазушының адамгершілік туралы идеялары эстетикалық тәрбиемен байланыста, бірімен- бірі ұштастырыла суреттеліп отырады. Оның шығармаларынан жазушының биік адамгершілік қасиетін, азаматтың тұлғасын көреміз, сүйсінеміз. Өзінің өнегелі өмірі, тынымсыз ізденісі, жан- жақты таланты арқылы танылған Ыбырай Алтынсарин шығармаларының қазақ әдебиеті тарихында алатын орны расан зор. Қорыта келгенде, Ыбырай Алтынсарин- реалист жазушы, ағартушы педагог, қазақ балалар әдебиетінің негізін салушы, тіл тазалығы үшін күрескер, тұңғыш кемеңгер. Көрнекті әдебиетші ғалым Қ.Жұмалиев өзінің "XVIII- XIX ғасырлардағы қазақ әдебиеті" деген ғылыми – зерттеу еңбегінде педагог- жазушыға: XIX ғасырда қазақ даласынан шығып, орыс, Европа мәдениетіне қолы жеткен оқымысты, халық ағартушылар дәрежесіне көтерілген әрі педагог, әрі ақын- жазушы Ыбырай Алтынсариннің өз халқының келешегі үшін істеген еңбегі зор," – деп баға береді. Оның еңбектері жан-жақты зерттеліп, ондаған ғылыми –зерттеу еңбектер жазылған, докторлық, кандидаттық диссертациялар қорғалды. Қазақ әдебиетінде педагог-жазушының көркем бейнесі жасалуда. Мысалы, белгілі ақын Ғафу Қайырбеков " Дала қоңырауы" поэмасын, үзінді... М.Ақынжанов " Ы.А" пьесасын, Жайсаңбек Молдағалиев "Алғашқы ұстаз" романы жазды, Кинофильм түсірілген. Қостанайда ескерткіші бар т.б. т.б. Қадырдың өлең шумағымен аяқтау... Өз дәуірінде Ы. Алтынсарин Қазақстанның экономикалық даму келешегі, қазақ халқының болашағы, оның қандай жолмен алға басатыны туралы аса құнды, терең ой-пікірлер айтты. Сонымен, Ы. Алтынсариннің ағарту идеясы қоғамда ғылым мен білімнің рөлін дәріптеуге бағытталған. әлбетте, бұл жерде қоғамдық өмірмен байланыстырылмай алынған ғылымның рөлін асыра дәріптегенін байқауға болады. Ы. Алтынсариннің орыс-қырғыз мектептерін ашуы, «Қырғыз хрестоматиясын» жазуы, қазақ ауылдарында орыс әдебиетін таратуы Қазақстан мәдениетінің даму тарихында үлкен оқиға, революциядан бұрынғы дәуірде қазақ халқының рухани өміріндегі дамудың бастамасы болды. Ы. Алтынсариннің ағарту қызметі оның демократиялық пікірлерінің айқын көрінісі еді. Ол еркі жоқ бұқараның қорғаушысы болып, езілген, сауатсыз халыққа жасаған қанаушылардың әділетсіздіктеріне, қастандықтарына, зорлық-зомбылықтарына, заңсыздықтарына қарсы шықты. Ол қоғам ауырпалықтарын, үстем таптар өкілдерінің ел үстінен күн көрген жарамсыз мінездерін өткір сынға алды. Өзінің шығармаларында Ы. Алтынсарин көбінесе жергілікті өкімет, сот орындарының өкілдерін, молдаларды сынады, себебі, оның шығармалары негізінен оқушы балаларға арналған еді. Ы. Алтынсарин оқушылардың көпшілігі болыс, ауылнай, сот болатынын жақсы білді. Сондықтан Ы. Алтынсарин оқушылардың бойына ізгілік өрнегін егу үшін «Қырғыз хрестоматиясында» демократия және гуманизм рухында жазылған өлеңдер мен әңгімелерді басты. Келешекте қазақ ауылдарында демократиялық идеялардың таратушысы болу үшін, оларды әділеттік, тазалық, шындық рухында тәрбиеледі. Ыбырай Алтынсарин патша өкіметінің Қазақстанда жүргізген кілт саясатында сын көзімен қарады. Реседің үстем таптарының орыс ұлтына жатпайтын басқа халықтарға жүргізген ұлттық кемісітушілік саясатын көре білді. Орыс шенеуніктерінің қазақтарды төменгі нәсілдің адамдары деп санауы, қазақ халқына надан, тұрпайы көріп, жиіркенішпен қарауы Ы. Алтынсарин секілді халықтың адал ұлдарына өте ауыр тиді. Ы. Алтынсарин «білімді орыстардың» жергілікті халықты жек көре қарауын сынап отырып, мәдениетті адамдардың міндеті – қазақ халқын мешеусіз деп қорламай оның мәдениетінің дамуына көмектесу деді.

ӘДІСТЕМЕЛІК БІРЛЕСТІК ҚЫЗМЕТІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІ МҰҒАЛІМІНІҢ КӘСІПТІ – БІЛІКТІЛІК ӨСУІ

Әбжанова Г.Қ.

«Қостанай қаласы әкімдігінің білім бөлімінің № 2 орта мектебі»ММ

Ұстаз, шәкірт, мектеп – бір-бірінен ажыратуға болмайтын атаулар. Мектептің рухани өмірі мұғалімнің өн бойында. Мұғалім- мектептің негізін қалаушы жоғарғы рух иесі. «Бүгінгі таңда мұғалім қандай болу керек, оның кәсіби біліктілігі қандай жолдармен көрінеді?» де-

ген сұрақтарға «Мұғалім, ең алдымен, бала жанының тамыршысы болуы тиіс» деген жауап айтсақ артық болмас.

Қазіргі білім беру жағдайында ең өзекті болып, мұғалімнің біліктілігі туралы сұрағы қалыптасады. Мұғалімге қоғамның әлеуметтік мәдени ортасының 10 жыл бұрынғы ұынылған талабынан, қазіргі талабы жоғары. Қазақстан Республикасында педагогикалық қызметкерлеріне аттестациялаудың жаңа ережесі мемлкетпен ұсынылатын жоғары талаптарды бекітеді. Жаңа ережеге сәйкес қазіргі мектептің жоғары біліктілік мұғалімі бұл:

- Педагогикалық зерттеу жүргізетін маман;
- Сабақты білікті жобалай алатын, білім берудің жоғарғы нәтижесіне жететін маман;
- Әр оқушының жеке бастылығын, сынып ұжымын қалыптастыру үдерісін педагогикалық мақсатқа лайықты басқаруды қамтамасыз ететін басқарушы;

Құзыреттілік білім беру сыныпта оқу-тәрбиешілік үдерісін ұйымдастыруға жаңа тәсілді талап етеді. 12-жылдық білім беруге көшу сабақ беру әдісімен технологияны қайта қарастыруды қажет етеді. Бұл өз кезегінде әдістемелік жұмысына ықпал етеді, бәрінен бұрын, пәндік әдістемелік бірлестік шегінде мұғалімнің кәсіптілік-біліктілігінің қолдау бойынша ішкі әдістемелік бірлестігінің жұмысын құруда ықпалын тигізеді. Қазақ тілі мен қазақ әдебиетінің әдістемелік бірлестігінің құрамына 16 мұғалім кіреді. Олардың ішінде: жоғарғы және I санатты мұғалімдер-6; II санатты – 6; санасыз-2.

Сондықтан әдістемелік бірлестігінің барлық жұмысы қазақ тілі мен қазақ әдебиетінің мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілігін арттыруға бағытталған. Әдістемелік бірлестік жетекшілерінің күшімен мұғалімдердің шығармашылық және кәсіби өсуі үшін жағдайлар құрылады. Ішкі әдістемелік бірлестігінде озық педагогикалық тәжірибе жүйеленеді. Бұл бәрінен бұрын озық педагогикалық технологияны енгізу мен үйренуге қатысты.

Мұғалімдердің тәжірибелік жұмысында әдістемелік бірлестік профессор А.Жүнісбековтың әдістемесін нәтижелі қолдануда. Компьютерлік технологияны, ақпараттық-коммуникативтік технологияларды әдістемелік бірлестік мұғалімдері өз сабақтарында жүйелі түрде қолданады. Қазақ тілі кабинетінде толық мультимедиялық жабдықтау кешені бар. Оқушыларды интеративті қашықтықта оқыту үшін тілдік лабораториялық жағдайлар жасалған. Әдістемелік бірлестік мұғалімдері сабаққа қажетті дидактикалық ілеспелі материалдарды қолданады.

Мектептік әдістемелік бірлестік базасында қазақ тілі мен қазақ әдебиеті мұғалімдерімен 9-шы сынып оқушыларын мемлекеттік аралық бақылауға даярлау бойынша кеңес беру орталығы ұйымдастырылған. Осы орталықтың жұмыс жоспарына сәйкес дөңгелек үстелдің кеңес беру сабағының отырыстары өткізілді. Дөңгелек үстел «Мемлекеттік аралық бақылауға дайындау жұмысының тиімді жолдары» атты тақырыпта. Қазақ тілі мен қазақ әдебиеті мұғалімдері үшін қалалық семинар өткізіліп, мұғалімдер өз тәжірибелерімен бөлісті. Қалалық семинар тақырыбы: «Мемлекеттік аралық бақылау-білім сапасын бақылау түрлерінің бірі» деген атаумен өткізілді. Орталық базасында қала мұғалімдерімен ай сайын кеңес беру жұмысы жүзеге асады.

2010-2011 оқу жылы бойынша қазақ тілі әдістемелік бірлестігінің мемлекеттік аралық бақылауға дайындау барысындағы іс-шаралардың жоспары

№	Іс-шаралар	Уақыты
1	2010-2011 оқу жылы бойынша мемлекеттік аралық бақылауға дайындау жұмысының жүйесін жоспарлау	Қыркүйек-қазан
2	Қазақ тілі пәнінен қосымша сабақ кестесін құру	Қазан
3	Қазақ тілі пәнінен дайындық тесттерін жүргізу	Жыл бойы
4	Әр дайындық тесті өткеннен кейін, білім сапасының қорытынды мониторингін жасау	Қараша-сәуір
5	Қиындық туғызған сұрақтар бойынша талдау жұмыстарын жүргізу	Үнемі
6	Мемлекеттік аралық бақылауға дайындық жүргізу жөнінде бұрыш жасау	Жыл бойы
7	Тест тапсыру барысында оқушылардың қобылжымауы мақсатында мектеп психологімен бірлесіп, психологиялық тренингтер ұйымдастыру	Қазан-сәуір
8	Сынып жетекшілерінің мұғалімдерімен бірлесе отырып, ата-аналармен байланыстарын нығайтуға ұсыныстар жасау	Үнемі
9	Мемлекеттік аралық бақылауға дайындау барысында мұғалімдердің өзара сабақтарға қатысып, оқушыларды дайындаудың тиімді жолдарын анықтау	Қазан-сәуір
10	Оқушыларға оқу барысында түрлі жаттықтыру тест жинақтарын, техникалық құралдарды өз беттерімен қолдануға ұсыныстар жасау	үнемі

Осы оқу жылында мемлекеттік аттестациялау шегінде тесттілеуге оқушыларды дайындауда тиімді әдістері бойынша семинар өткізу жоспарлануда.

Әдістемелік бірлестік мұғалімдерге Халықаралық деңгейде біліктілігін көтеруге мүмкіншілік береді. Мұғалімдер екінші жыл «21 ғасырдың инновациялық мектебі» атты жобасына Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА-мен ұйымдастырылған және облыстық БКИ және Халықаралық институтымен «Барлық үшін білім беру» жобасына қатысады. (Торонто, Канада). Осы жобаға қатысу мұғалімдерге тек қана құзыреттілік тәсілді меңгеріп қана қоймай және оны оқу үдерісінде енгізуге мүмкіншілік береді. Практикалық семинарда педагогтар өздерінің біліктілігін оқушылардың оқу құзыреттілігін қалыптастыру көзқарасынан сабақта көрсете білді. Мұғалімдер өзінің кәсіби біліктілігін арттыру бойынша жүйелі жұмысы тұрақты білім беру жүйесін қамтамасыз етеді. Осы барлық нәтижелерге қарамастан әдістемелік бірлестігінің мұғалімдері үшін ең өзекті болып қалатын мәселелер:

- аттестацияланатын мұғалімдерді қолдау;
- әдістемелік тақырыбына мұғалімдердің жұмысын ұйымдастыру;
- кәсіби сайыстарда педагогтардың белсенді қатысуын ынталандыру;

Жаңа оқу жылына әдістемелік бірлестіктің жұмыс жоспарында келесідегідей өзекті сұрақтар анықталады:

1. Мемлекеттік аралық бақылау мен Ұлттық бірыңғай тесттілеуге оқушылардың дайындау сапасын арттыру.

2. Қазақ тілі және қазақ әдебиеті сабағында оқушылардың шығармашылық талабын дамыту.

3. Оқу үдерісінде тиімді білім беру технологиясын қолдану.

4. Әдістемелік тақырыбына мұғалімдерді ілестіру.

Осы құрылған әдістемелік бірлестік жұмысының жүйесі мұғалімдердің кәсіби араласу орны болып қана қоймай, олардың кәсіби және жеке басты артуының орны болып табылады.

Барлық мұғалімдер кәсіби портфолио жүргізеді және олардың педагогикалық зерттеу үшін әдістемелік тақырыптары бар.

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН РЕФОРМАЛАУ БАРЫСЫНДА Ы.АЛТЫНСАРИННЫҢ АҒARTУШЫЛЫҚ ИДЕЯЛАРЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

Ахмадиева Н.М.

Ы.Алтынсарин атындағы Обаған орта мектебі

Бүгінгі таңда тәуелсіз мемлекетіміздің білім саласындағы басты мақсаты – білімнің жаңа ұлттық үлгісін енгізу және оны қалыптастыруға толық негіз қалау. Тарихтың даму белестерінде әрбір халық, саяси-әлеуметтік, мәдени және идеологиялық жағдайына сай рухани-дәстүрлік, адамгершілік қасиеттерін қалыптастырып, оны ұрпақтар игілігіне қалдырып отырады.

Жаңа ғасыр-ерекше кезең. Бұл кезеңге ғасырлар бойы жинақталған іс-тәжірибелерімізге, бай мұраларымызға талдау жасалынып, жіктеліп, ойларымыз қорытылып, нәтижесінде белгілі бір жүйеге келу-өмір талабы.

Ұлттық педагогикамыздың ірге тасын қалаушы Ы.Алтынсариннің ағартушылық идеялары, ізгі ойлары, талғамы бүгінгі күні білім ошақтарында жалғасын тауып отыр. Қазіргі жастар тәрбиесінде, сонымен қатар жас жеткіншектерді тәрбиелеуде мектептің рөлі және сол білім ұясындағы біздер, ұстаздардың, еңбектерінде жиі кездесетін, сол идеяларға сүйене отырып еңбек жолымызды шыңдаймыз.

Еліміздің үлкен бір проблемасы жастар проблемасы болып саналады. Ендеше бүгінгі алға қойған мақсат Ы.Алтынсариннің еңбек, тәртіп, тәрбие идеяларына тоқталып, қазіргі заман талабымен ұштастыру. Ыбырай атамyzдың ізгі ойлары мен педагогикалық идеяларында оның ішінде оқушы жастарды имандылыққа тәрбиелеу тәсілдері мен жолдарына айрықша көңіл бөлінеді. Данышпан әр оқушыны біртұтас жасампаз тұлға деп қарайды. Сондықтан жеке адамның бойынан жоғарыда айтылған адамгершілік қасиеттерінің бәрі табылса біртұтас мінез қалыптастырады. Бұлар мектеп қабырғасындағы мұғалімдердің оқушыларға дұрыс жүйелі, табанды түсіндірумен, балаларға дұрыс талап қоя білулерімен жүзеге асырылады және ұзақ уақытты қажет етеді дейді. Ы.Алтынсарин шығармашылығының басты мәселесі – балаларды ұқыптылыққа, мейірімділікке, әдептілікке үйрету. Осы идеяның бәрі де баланы оқыту, үйрету, тәрбиелеу процесі арқылы іске асатынын Ыбырай дұрыс түсінген, дұрыс шешкен...